

BIVIRKNINGER I FORBINDELSE MED MEDICINSK KRÆFT- BEHANDLING

FAKTA om
bivirkninger

BIVIRKNINGER
og gode råd

SENE bivirkninger

Indhold

Fakta om bivirkninger

Hvad er en bivirkning?	7
Hvad er medicinsk kræftbehandling?	7
Generelt om bivirkninger ved medicinsk kræftbehandling	8
Forholdsregler for pårørende ved bivirkninger	9
Registrering af formodede bivirkninger	9

Del

1

Bivirkninger og gode råd

Allergisk reaktion	12
Appetit – nedsat eller øget	13
Blodmangel	14
Blodprop	15
Blødning	16
Diarre	17
Fertilitet	18
Forstoppelse	19
Følesans – påvirkning af	20
Halsbrand	22
Hedeture	22
Hjertet – symptomer fra	23
Huden – symptomer fra	24
Hukommelse og koncentration – påvirkning af	25
Hørelsen – påvirkning af	26
Hårtab	27
Infektion	29
Knoglerne – påvirkning af	30
Kraftnedsættelse	31
Kvalme og opkastning	32
Lungerne – symptomer fra	34
Lymfødem	35
Mundgener	36
Muskler og led – symptomer fra	37
Neglene – symptomer fra	37

Del

2

Bivirkninger og gode råd

Nyrerne – symptomer fra.....	38
Næseslimhinde – påvirkning af.....	38
Samliv og seksualitet under kræftbehandling.....	39
Skeden – symptomer fra.....	40
Smags- og lugtesans – påvirkning af.....	41
Smerter.....	42
Svamp.....	43
Træthed.....	44
Tænderne – symptomer fra.....	45
Vægtstigning.....	46
Vægttab.....	47
Øjengener.....	48

Bivirkninger og gode råd specielt ved immunterapi

Generelt om bivirkninger ved immunterapi.....	48
---	----

Sene bivirkninger og rehabilitering

Bivirkninger i uger til få måneder efter behandling.....	51
Sene bivirkninger i måneder op til ca. 1 år efter behandling.....	51
Senfølger.....	51
Rehabilitering.....	53

Information og kontakt

Links.....	54
Stikordsregister – alfabetisk.....	56
Kontakt i Afdeling for Kræftbehandling.....	58

Indledning

Denne bog er en samlet oversigt over generelle bivirkninger ved medicinsk kræftbehandling. Målet med bogen er at give patienter og pårørende et opslagsværk om bivirkninger, der kan bruges gennem hele behandlingsforløbet – og op til et år efter.

Vigtigt om generelle bivirkninger

Når man skal have medicinsk kræftbehandling, får man udeliveret information om den bestemte behandling, man skal have. I den kan man læse om de generelle men også de helt specielle bivirkninger, der kan være ved behandlingen.

Bogen her indeholder vigtige oplysninger om generelle bivirkninger i forbindelse med behandlingen. Der er gode råd om, hvad du selv kan gøre – og hvordan du kan undgå eller lindre forskellige symptomer.

Hvornår skal du ringe?

Vi ved fra undersøgelser, at man som patient og pårørende ofte ønsker at se tiden an, når man bliver opmærksom på en bivirkning. Der kan dog være situationer, hvor det er vigtigt, at man ikke ser tiden an, men kontakter 112, 1813, afdelingen eller den praktiserende læge. Vi har derfor understreget, hvem man skal kontakte, hvis man får bestemte bivirkninger.

Den nyeste viden

Bogen er skrevet på baggrund af viden og erfaringer fra patienter, pårørende, sygeplejersker, læger, fysioterapeuter, diætister og psykologer fra Afdeling for Kræftbehandling, Herlev Hospital.

Anbefalingerne følger den sidste nye viden på området for generelle bivirkninger i forbindelse med medicinsk kræftbehandling.

Vi håber, at denne bog vil være en støtte og inspiration for dig og dine pårørende

Med venlig hilsen

Personalet

Stikordsregister

Leder du efter et symptom eller en bivirkning, så kig i stikordsregisteret bagerst i bogen.

Du er ekspert

Det er dig, der er ekspert i, hvordan du har det. Spørg hellere en gang for meget end en gang for lidt, hvis der er noget, du er i tvivl om.

Fakta om bivirkninger ved medicinsk kræftbehandling

Hvad er en bivirkning?

Ordet bivirkning betyder; virkning, som følger med. Det vil egentlig sige en uønsket ekstra virkning fra den medicin, du bliver behandlet med.

Hvad er medicinsk kræftbehandling?

Medicinsk kræftbehandling dækker over flere former for medicin mod kræft. Det er typisk

- kemoterapi
- immunterapi
- målrettet biologisk behandling
- antihormonbehandling.

Formålet med medicinsk kræftbehandling er at slå kræftcellerne ihjel eller hindre og bremse yderligere spredning af dem.

Ofte giver man flere forskellige typer medicinsk kræftbehandling samtidig, så kræftcellerne påvirkes på forskellige måder.

Kemoterapi

Kemoterapi (cytostatika) bliver også kaldt cellegift. Det er en behandling, som bruges til at bekæmpe og dræbe kræftceller med.

Kemoterapien føres med blodet ud til alle dele af kroppen – og til hver enkelt celle. Når den kommer frem til kræftsvulsten, bliver den optaget i kræftcellerne, hvor den enten

- hæmmer celledelingen
- stopper celledelingen
- eller udløser celledød.

Behandlingen kan gives som

- indsprøjtning i en blodåre via drop (intravenøst)
- tabletter eller kapsler, der synkes
- indsprøjtning i kræftsvulsten.

Er du i behandling med immunterapi - så læs om bivirkninger i forbindelse med immunterapi på side 49.

Immunterapi

Immunterapi går kort fortalt ud på at styrke immunforsvarets evne til at genkende og angribe kræftceller og svække kræftcellernes evne til at forsvare sig.

- Immunterapi kan være behandling med stoffer, der direkte sætter gang i forskellige dele af immunforsvaret.

- Immunterapi kan også være behandling med antistoffer, der binder sig til kræftcellerne, så immunsystemet kan finde og bekæmpe dem.
- En særlig form for immunterapi er celle-baseret immunterapi, hvor behandlingen består af aktive levende immunceller.

Behandlingen gives som

- indsprøjtning i en blodåre via drop (intravenøst) eller under huden (subkutan).

Måltrettet biologisk behandling

Måltrettet biologisk behandling slår kræftceller ihjel ved at ramme en særlig egenskab (et særligt mål) i kræftcellerne. Behandlingen virker kun, hvis den særlige egenskab for behandlingen er til stede i kræftvævet. Bivirkningerne ved måltrettet behandling er meget forskellige og afhænger af den type behandling, man får.

Behandlingen kan gives som

- tabletter eller kapsler, der synkes
- indsprøjtning i en blodåre via drop (intravenøst).

Antihormonbehandling

Nogle former for kræft kan blive påvirket af kroppens kønshormoner. Hvis der ikke er kønshormon til at stimulere kræftcellerne, kan sygdommen udvikle sig mere langsomt eller forsvinde. Antihormonbehandling kan dæmpe og fjerne dannelsen af kønshormon – eller blokere virkningen af kønshormon.

Livmoderkræft, prostatakræft og brystkræft bliver stimuleret af kønshormoner.

Antihormonbehandling kan gives som

- tabletter eller kapsler, der synkes
- indsprøjtning i underhuden.

Generelt om bivirkninger ved medicinsk kræftbehandling

På afdelingen giver vi medicinsk kræftbehandling for at ramme de kræftceller, der kan være forskellige steder i kroppen. Når der kan opstå bivirkninger på grund af behandlingen, er det fordi, de raske celler også bliver ramt af behandlingen.

Hvem får bivirkninger?

Der er stor forskel på, hvilke bivirkninger den enkelte får af behandlingen. Nogle patienter får mange bivirkninger, andre få, og enkelte slet ingen. Bivirkninger viser sig både under og efter behandlingen. De fleste bivirkninger forsvinder gradvist, efter man har afsluttet sin behandling.

Fra milde til alvorlige

- Bivirkninger kan have mange forskellige grader. De kan være milde og kortvarige, og i nogle tilfælde kan de være alvorlige, langvarige og muligvis aldrig forsvinde.
- Bivirkninger afhænger af dosis – jo højere dosis man får, jo flere gener får man – og jo flere behandlinger man får, jo større er sandsynligheden for bivirkninger.
- I nogle tilfælde kan det blive nødvendigt med ekstra undersøgelser på grund af bivirkninger, og der kan blive brug for indlæggelse.
- Det kan være nødvendigt at mindske eller stoppe behandlingen. Bivirkninger kan i meget sjældne tilfælde være livstruende.

I nogle tilfælde kan der gå måneder, før bivirkningerne er væk. Enkelte bivirkninger kan vare i endnu længere tid, og hvis de varer i måneder op til et år efter behandlingen, kalder vi dem sene bivirkninger i denne bog.

Senfølger er helbredsproblemer, der opstår under behandlingen og bliver kroniske, eller som opstår og viser sig måneder eller år, efter behandlingen er afsluttet.

Arbejde og bivirkninger

Hvis man går på arbejde under behandlingen og er generet af sygdom, behandling eller bivirkninger, kan vi anbefale, at man taler med sin arbejdsplads om nedsat eller fleksibel arbejdstid i en periode.

Forholdsregler for pårørende

Mængden af medicinsk kræftbehandling i kroppen er ofte så lille, at den ikke udgør en risiko for familie og venner. Man kan derfor stort set leve og omgås hinanden, som man plejer – både på hospitalet og derhjemme. Der kan dog være særlige hensyn som for eksempel brug af prævention.

Registrering af formodede bivirkninger

Sundhedspersoner, borgere eller pårørende kan indberette bivirkninger til Lægemiddelstyrelsen. Selvom det ikke er sikkert, at symptomet er opstået på grund af medicinen – så er mistanke nok.

Link til Lægemiddelstyrelsen i denne bog – side 54.

Vurdering af medicin og bivirkninger

Lægemiddelstyrelsen overvåger og vurderer løbende, om der kan være signaler om nye eller ændrede risici ved medicin, der skal undersøges nærmere.

I nogle tilfælde kan indberetninger medføre, at beskrivelsen af bivirkninger i produktinformationen bliver ændret, eller at beskrivelsen af, hvordan man skal bruge medicinen, bliver ændret.

Alternativ medicin

Det er vigtigt, at du fortæller, hvis du bruger alternativ medicin, fordi alternativ medicin kan give bivirkninger og i nogle tilfælde virke negativt sammen med den medicin, du får.

Vaccination

Vidste du, at du kan læse om vaccinationer til kræftpatienter på Sundhedsstyrelsens hjemmeside om vaccination:

► **Link:**
<https://www.sst.dk/da/Vaccination>

Forskning i bivirkninger

I afdelingen forsker vi i bivirkninger, og i hvordan vi kan minimere omfanget af bivirkninger - eller helt undgå dem.

Bivirkninger og gode råd

Mange får bivirkninger, men du får ikke alle bivirkninger.

Husk at tale med lægen eller sygeplejersken, om de bivirkninger du oplever. De kan i mange tilfælde hjælpe med vejledning eller medicin, så bivirkningerne mindskes eller helt forsvinder.

Allergisk reaktion

Ved visse former for medicinsk kræftbehandling, kan der opstå en allergisk reaktion, også kaldet overfølsomhed.

Man bliver informeret om det, hvis den behandling, man skal have, kan give en allergisk reaktion.

Reaktionen kan vise sig i form af høfeber, feber, kulderystelser, varmekøbsfølelse, trykkende følelse i brystet, hjertebanken, smerter i lænd eller ryg eventuelt fulgt af kvalme, opkastning, udslæt, kløe, træthed og hovedpine.

Nogle patienter kan få en sværere reaktion i form af astmaanfald, åndenød, hævelse i ansigtet og halsen. Derudover kan der opstå fald i blodtrykket i en periode. Der kan også være kortvarig sløring af bevidstheden.

En eventuel reaktion opstår normalt under behandlingen og forsvinder ofte i løbet af minutter til få timer. Der kan dog i enkelte tilfælde forekomme en senere reaktion med symptomer som varme, rødme i ansigtet og på brystet. Man kan også føle sig utilpas.

For at mindske risikoen for at få en allergisk reaktion får man medicin med antihistamin og nogle gange også binyrebarkhormon, inden man får kræftbehandlingen. Der udleveres også antihistamin til eventuel brug derhjemme.

Sygeplejerskerne vil være opmærksomme på en eventuel allergisk reaktion.

Hvad kan du selv gøre?

- Det er vigtigt, at du fortæller lægen, hvis du er overfølsom overfor noget, inden du begynder kræftbehandlingen

- Fortæl straks sygeplejersken, hvis du mærker nogle af de ovenstående symptomer under behandlingen
- Fortæl sygeplejersken, hvis du er utryg eller nervøs for behandlingen.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved tegn på allergisk reaktion.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Appetit – nedsat eller øget

Nedsat appetit

Under kræftsygdom og behandling kan mange opleve, at appetitten bliver mindre i kortere eller længere tid. Appetitten kan blive påvirket af blandt andet smerter, kvalme, smagsforstyrrelser, forstoppelse og træthed. Psykisk belastning og bekymring kan også gøre, at man ikke har appetit.

Kroppen består af millioner af celler, der vedligeholdes og fornyes af den mad, man spiser.

Når man har kræft og får behandling, ændres forbrændingen, og man kan få et øget behov for energi fra mad og drikke.

Kræftcellerne vil altid tage den energi, de har brug for. Det betyder, at de kan optage den energi, der skal bruges på at vedligeholde kroppens funktioner.

Spiser man for lidt, så vil for eksempel muskler nedbrydes og svækkes, og der vil være risiko for vægttab. Med andre ord, så er det vigtigt at få tilstrækkeligt med mad og drikke, så man kan tåle behandlingen.

Som udgangspunkt er det vigtigt, at man ikke taber sig under behandlingen. Taber man sig, vil man tabe både muskler og fedt, og det kan påvirke helbred og velbefindende. Et stort vægttab kan føre til, at behandlingen må udskydes eller i nogle tilfælde helt opgives, hvis kroppen er blevet for svækket. Et stort vægttab kan være svært at indhente og kan medvirke til, at man mister sin appetit og lyst til mad.

Hvad kan du selv gøre?

- Hold øje med din vægt
- Lad andre lave maden, spis i selskab med andre
- Spis det, du har lyst til

- Tal med sygeplejersken og få vejledning til at afhjælpe de gener, der nedsætter din appetit
- Tal eventuelt med hospitalets diætist, der kan vejlede dig til at få den rigtige kost.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Øget appetit

Nogle kræftpatienter tager på i vægt under og efter deres behandling. Vægtstigningen kan skyldes selve behandlingen, men også nedsat aktivitet og ændrede kostvaner.

Flere patienter fortæller, at deres lyst til søde sager bliver øget, eller at de har behov for at spise mere gennem dagen for at føle sig bedre tilpas.

Hvis man tager på i vægt, kan man gøre flere ting for at undgå yderligere vægtstigning eller måske helt undgå vægtstigning.

Man skal ikke gå på slankekur under forløbet med behandlingen, heller ikke hvis man i forvejen er overvægtig. Kroppen har behov for et øget antal næringsstoffer under sygdom og behandling.

Hvad kan du selv gøre?

- Motioner i det omfang, du har kræfter til. Vælg en motionsform, du kan lide, og lad det være en del af din hverdag. Start for eksempel med små gå-, løbe- eller cykelture
- Spis regelmæssigt
- Spis magert, og spar på sukkeret
- Spis mad med et højt fiberindhold
- Drik 1½ – 2 liter væske dagligt
- Spørg sygeplejersken om kostråd. Sygeplejersken kan også hjælpe dig med en henvisning til træning og diætist i din kommune.

Blodmangel

I blodet findes der tre forskellige typer blodceller

- de røde blodlegemer
- de hvide blodlegemer
- blodpladerne.

Blodcellerne dannes i knoglemarven ud fra stamceller.

De røde blodceller fører ilten rundt i kroppen og fjerner affaldsproduktet kuldioxid (CO_2).

Hvis antallet af røde blodceller i kroppen er for lavt, så har man blodmangel. Blodmangel kan skyldes selve sygdommen eller den medicinske kræftbehandling.

Symptomerne på blodmangel er især træthed. Man kan også have åndenød, hvor man hurtigt bliver forpustet ved den mindste anstrengelse. Huden og slimhinderne i øjnene kan være blege, og der kan opstå hjertebanken, svimmelhed og en susende eller hylende lyd i ørene.

Træthed kan også medføre, at man har svært ved at huske og koncentrere sig.

Man får ikke blodmangel af at få taget blodprøver.

Hvis symptomerne er udtalte, kan man i nogle situationer få en blodtransfusion.

Hvad kan du selv gøre?

- Drik 1 ½ – 2 liter væske dagligt
- Spis varieret, så dit behov for vitaminer og mineraler bliver dækket
- Suppler gerne med en proteindrik
- Tilpas din dagligdag med ekstra hvile
- Fortæl lægen eller sygeplejersken om dine symptomer.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved udtalte symptomer på blodmangel.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Blodprop

Der er en let øget risiko for at udvikle en blodprop i de dybe vener, når man har en kræftsygdom, fordi blodet kan blive mere tyktflydende. Medicinsk kræftbehandling kan også medføre en øget risiko for blodpropper.

Blodpropper opstår oftest i en dyb vene i læggen, låret eller bækkenet, men kan også opstå andre steder i kroppen. Her kan det blive særlig farligt, hvis blodproppen slår sig løs og føres til lungerne, så der opstår en blodprop i lungerne.

Heldigvis er der gode muligheder for at behandle blodpropper.

Andre risikofaktorer for at udvikle blodpropper er alder, operation, graviditet, sukkersyge, hjertesygdomme, rygning, fysisk inaktivitet og væskemangel.

Symptomer på en blodprop i benene

Hævelse i det ene ben og en uforklarlig smerte og rødme, der hvor blodproppen sidder. Det kan føles som en "fibersprængning". Området kan ændre farve og føles varmt og hævet.

Symptomer på en blodprop i lungerne

En uforklarlig åndenød, der kan forværres gennem nogle dage. Åndenøden kan forekomme selv ved almindelige aktiviteter. Der kan også være smerter i brystkassen eller øverst i ryggen, og der kan være hoste eventuelt med blodigt opspyt.

Det er vigtigt, at man bliver behandlet hurtigt.

Blodfortyndende behandling kan ofte komme på tale. Det kan forhindre nye blodpropper i at opstå.

Den blodfortyndende behandling gives som indsprøjtning eller tabletter.

Hvad kan du selv gøre?

- Gå hyppige korte ture i stedet for en lang tur
- Stå på tæerne og vip frem og tilbage (hold for eksempel fast i et bord, mens du laver øvelsen)
- Hvis du har svært ved at gå, kan du prøve at bøje og strække dine ben, fødder og tæer ca. 1 gang i timen
- Drik 2 liter væske dagligt
- Brug støttestrømper, hvis du skal sidde stille i længere tid, men lad det ikke være en erstatning for øvelserne og gåturene
- Undgå stramt tøj.

Hvem skal du kontakte?

Ring 112

- hvis du pludselig får svært ved at trække vejret
- ved stærke bælteformede smerter eller trykken for brystet / ryggen
- ved uudholdelige smerter.

Kontakt afdelingen

- ved ny eller forværret åndenød
- ved vedvarende hoste
- ved usædvanlige smerter
- ved feber over 38,5 grader.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Blødning

I blodet findes der tre forskellige typer blodceller:

- de røde blodlegemer
- de hvide blodlegemer
- blodpladerne.

Blodcellerne dannes i den røde knoglemarv ud fra stamceller. Blodpladerne kaldes også trombocytter. Blodpladerne er først og fremmest vigtige, fordi de regulerer blodets evne til at størkne. Hvis du har mangel på blodplader, kan der opstå blødninger.

Mange former for medicinsk kræftbehandling påvirker i perioder dannelsen af knoglemarvens blodceller. Det gælder også dannelsen af blodpladerne. De mest almindelige tegn på blodplademangel er, at man

- let får blå mærker
- får små hudblødninger (petekkier)
- let får næseblod
- bløder mere end normalt, når man børster tænder.

Hvis antallet af blodplader er lavt, kan behandlingen blive udsat, indtil antallet af blodplader er på et acceptabelt niveau. Der gives i sjældne tilfælde blodplader gennem et drop i en blodåre.

Hvis man har mangel på blodplader, skal man undgå smertestillende medicin med acetylsalicylsyre og gift-medicin af typen NSAID (Non-Steroidal Anti-Inflammatory Drugs), fordi det øger risikoen for blødning.

Hvad kan du selv gøre?

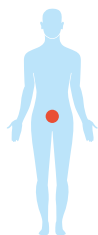
- Næseslimhinden kan styrkes ved at skylle med saltvand eller smøre med sesamolie
- Brug en blød tandbørste for at undgå blødning fra tandkødet
- Vær forsigtig med skarpe genstande
- Brug handsker i haven.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved blødning, der ikke stopper.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Diarre

Diarre betyder tynd afføring flere gange om dagen.

Medicinsk kræftbehandling kan udløse diarre, men der kan også være andre årsager som for eksempel kræftsygdommen, strålebehandling mod maven, underliv, blære og tarm, operation i mave og tarm, tarminfektioner, behandling med antibiotika, afføringsmidler og nervøsitet. Diarre kan også være et tegn på forstoppelse.

Diarre kan opleves som en tendens til tyndere afføring end sædvanligt, besvær med at holde på afføringen, mavekneb og luft og rumlen i maven. Det er problemer, som mange kræftpatienter oplever.

Hvis du har mere end 4-6 afføringer på et døgn, så er det diarre.

Når man har diarre, kommer maden gennem tarmen, uden at den bliver fordøjet og optaget ordentligt i kroppen. Det kan betyde, at man optager færre næringsstoffer, vitaminer, mineraler og mindre væske end sædvanligt.

Hvad kan du selv gøre?

- Drik 2 – 3 liter væske i døgnet. Det er vigtigt, at du drikker rigeligt med væske, hvis du har diarre, da du mister meget væske på grund af de tynde afføringer.
- Drik gerne vand, mineralvand, saft, juice, kamille og cola, der kan have en beroligende virkning på tarmen.
- Fortynd saft og juice med 2 dele vand og 1 del saft eller juice.
- Drik saft af 1 citron/appelsin eller solbærsaft.
- Drik imellem måltiderne, da væske kan mindske appetitten.
- Spis mange små måltider.
- Tyg maden grundigt, så den bliver lettere at fordøje.

- Du må spise den mad og væske, du kan tåle og har lyst til, men noget tåles bedre end andet.
- Tag stoppende medicin efter aftale med personalet på afdelingen, hvor du bliver behandlet.

Når du har diarre, kan det være en god idé at drikke vand med salt og sukker.

Opskrift: 1 liter kogt vand, 2 spsk. sukker og ½ tsk. salt.

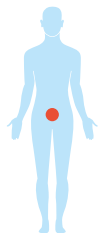
Vigtigt! Det er vigtigt, at du ikke tager stoppende medicin mod diarre uden at have talt med en læge eller sygeplejerske, da diarre kan skyldes en infektion.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved diarre, der ikke stopper efter 24 timer
- ved feber over 38,5 grader.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Fertilitet

Fertilitet betyder frugtbarhed eller evnen til at få børn.

Nogle former for medicinsk kræftbehandling og strålebehandling kan nedsætte evnen til at blive gravid eller blive biologisk far til et barn.

Hvis man overvejer at få børn efter behandlingen, er det meget vigtigt at tale med lægen om, hvordan behandlingen kan påvirke mulighederne for at blive gravid eller blive biologisk far til et barn på et senere tidspunkt.

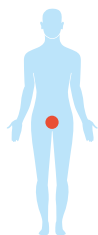
Mulighederne for at blive gravid afhænger blandt andet af den form for behandling, man får.

Det er forskelligt, hvordan man reagerer på behandlingen. Nogle patienter kan stadig have menstruation og blive gravide efter behandlingen, mens andre går i overgangsalderen. I nogle situationer tilbydes nedfrysning af æg.

Sædkvaliteten kan blive beskadiget af behandlingen, men sædkvaliteten kan også være nedsat før kræftsygdommen. I nogle situationer vil man få tilbud om en undersøgelse af sædkvaliteten og sæddeponering før behandlingen.

Hvad kan du selv gøre?

- Vær åben om dine bekymringer over din fertilitet
- Tal med lægen, om dine muligheder, inden du begynder på behandlingen.

Forstoppelse

Nogle former for medicinsk kræftbehandling kan give forstoppelse. Også smertestillende og kvalmestillende medicin kan give forstoppelse.

Forstoppelse er, når afføringen er hård og knoldet – og typisk kommer med flere dages mellemrum i forhold til, hvad den plejer.

Hvis man tager smertestillende medicin som for eksempel morfin eller morfinlignende stoffer, er det næsten altid nødvendigt også at tage forebyggende afføringsmiddel mod forstoppelse.

Forstoppelse kan også skyldes, at man drikker for lidt, ikke får nok fibre i kosten, eller at man bevæger sig for lidt.

Forstoppelse kan desuden medføre, at man får kvalme, madlede, mavesmerter eller generelt ubehag.

Det er vigtigt at få behandlet forstoppelsen, inden maven går i stå.

Hvad kan du selv gøre?

- Drik 1 ½ – 2 liter væske dagligt
- Spis små hyppige måltider, da det kan stimulere tarmbevægelserne
- Tyg maden grundigt, så den bliver lettere at fordøje
- Spis svesker, sveskegrød, rosiner, figner, abrikoser og drik gerne sveskejuice
- Spis og drik syrnede mælkeprodukter.

Har du nedsat appetit, bør du holde igen med fiberrig mad eller fibertilskud, da det hurtigt giver en følelse af mæthed og kan forhindre dig i at spise nok.

- Vær fysisk aktiv i det omfang, du kan. Det er med til at stimulere og aktivere tarmen
- Undlad at udsætte toiletbesøg, og husk at give dig god tid ved toiletbesøg
- Læg eventuelt en varmepude på maven.

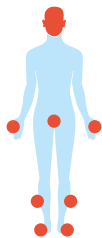
Det kan også være vigtigt for dig at tage forebyggende afføringsmiddel, inden din behandling. Afføringsmiddel kan købes i håndkøb, men spørg altid lægen eller sygeplejersken til råds først.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved forstoppelse i mere end 2 døgn, hvor afføringsmiddel ikke hjælper
- ved forstoppelse, som medfører smerter i maven.

Telefon til afdelingen – Se næstsidside side.

Følesans – påvirkning af

Bestemte typer af medicinsk kræftbehandling kan give skade på nervebanerne. Det er forskelligt fra person til person, om man udvikler disse skader. Symptomerne opstår gradvist og opleves forskelligt.

Påvirkningen af nervebanerne kan forekomme en kortere eller længere periode – og i op til 1 år efter behandlingen. Hos nogle patienter kan skaderne blive ved og aldrig forsvinde.

Nogle patienter oplever en forværring i månederne efter, at behandlingen er afsluttet. Andre har vedvarende lette symptomer, som ofte bliver mindre generende med tiden. En del lærer at tilpasse sig situationen og finder måder at håndtere generne på.

Risikoen for nerveskade øges, jo mere behandling man får med bestemte typer af medicinsk kræftbehandling.

Jo større dosis og jo længere tid man får behandling med de bestemte stoffer, jo større er risikoen for, at skaderne bliver alvorlige og permanente.

Hvis behandlingen fortsættes, kan lette symptomer ofte blive til svære symptomer.

Lette symptomer

- Symptomerne er forbigående i løbet af dagen eller kommer og går
- Symptomerne er af kortere varighed (dage)
- Snurrende, prikkende eller brændende fornemmelser i fingre og tæer
- Følelsesløshed, sovende fornemmelse i fingre eller tæer
- Følelse af at gå på vat
- Smerte – for eksempel kan let berøring udløse smerte
- Forstoppelse af tarmen og træg afføring
- Tinnitus – en susende eller hylende lyd i ørerne eller inde i hovedet, der ikke kommer fra omgivelserne
- Besvær med at høre høje toner som for eksempel violin eller lyse stemmer.

Svære symptomer

- Hvis de lette symptomer bliver konstante
- Besvær med at lukke små knapper, blade i en avis, skrive eller ramme tasterne på et tastatur
- Muskelsvaghed
- Usikker gang
- Balanceproblemer
- Svimmelhed
- Besvær med at gå på trapper og tendens til at snuble over dørtrin
- Drop-fod – det vil sige lammelse af fodens løft (opstår kun sjældent).

Hvilke dele af kroppen kan blive påvirket?

- Fingre og fødder
- Underben og underarme
- Hørelsen
- Ansigtet, omkring munden og i munden
- Strubehoved og stemmelæber.
- Bækkenet

Hvad kan du selv gøre?

Mens du er i behandling og i tiden efter behandlingen:

- Fortæl lægen om begyndende symptomer på nerveskade, så generne kan mindskes, og du undgår en forværring. Det er meget vigtigt med en nøjagtig beskrivelse af symptomerne
- Brug strømper og gode sko, der ikke klemmer eller undlad helt fodtøj
- Skift fodtøj ofte
- Brug handsker ved for eksempel havearbejde og opvask
- Undersøg dine fødder og hænder for sår og rifter
- Brug en god fed fugtighedscreme
- Beskyt dig mod kulde - undgå kolde drikke, og brug vanter i koldt vejr i dagene efter behandlingen
- Dyrk motion, men overdriv ikke
- Tag fodbad og masser fødderne
- Fortæl lægen eller sygeplejersken, hvis du oplever symptomer på nerveskade, så lægen kan vurdere, hvordan skaderne kan minimeres.

Hvad kan lægen gøre?

- Mindske dosis af kemoterapien, hvis du får generende symptomer
- Afbryde behandlingen, hvis symptomerne bliver svære
- Eventuelt foreslå en anden behandling, som ikke giver nerveskader.

Halsbrand

Nogle former for medicin kan føre til, at mavesækken danner mere mavesyre end normalt. Spiserøret er følsomt overfor den større mængde mavesyre, og det kan mærkes som en sviende og brændende fornemmelse øverst i maven eller i spiserøret. Det er det, der kaldes halsbrand. Man kan også få sure opstød eller komme ud for, at man ofte skal bøvs.

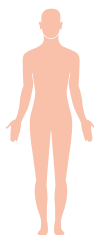
Halsbrand kan være konstant eller opstå efter måltiderne. Halsbrand kan også blive fremkaldt af, at man bøjer sig forover eller løfter og bærer på noget tungt. Hvis man har taget på under behandlingen, kan man få halsbrand på grund af vægtstigningen. Halsbrand kan også opstå på grund af den medicin, man får som led i den medicinske kræftbehandling.

Hvad kan du selv gøre?

- Hold munden frisk ved at børste tænder hyppigt, og skyl ofte munden
- Sid oprejst, når du spiser, hvis det er muligt
- Spis små, hyppige måltider
- Undgå at ligge ned lige efter måltidet
- Læg dig højt med hovedet, når du ligger ned
- Spis gerne bananer, kiks, ristet brød, tvebakker, mandler og avocado
- Undgå kaffe, juice, alkohol, citrusfrugter, fed mad og stærkt krydret mad.

Hvis du har problemer med halsbrand, er det en god idé at tale med en læge eller sygeplejerske om det, fordi du kan have behov for syrehæmmende medicin mod halsbrand.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Hedeture

Hedeture kan opstå i forbindelse med behandling mod kræft. Det kan være efter nogle former for operation, strålebehandling eller medicinsk kræftbehandling, hvor produktionen af kønshormon hos mænd og kvinder kan blive nedsat.

Nogle kræftsygdomme stimuleres af østrogen eller testosteron. Det vil sige, at kræften kan vokse, hvis de kønshormoner er til stede. Behandlingen vil derfor sigte mod at dæmpe eller fjerne dannelsen af østrogen eller testosteron. En sådan behandling kaldes antihormonbehandling. En af bivirkningerne ved antihormonbehandling er hedeture.

Graden og antallet af hedeture varierer meget fra person til person. Der er også stor forskel på, om hedeturene generer.

Hedeture kan opstå i bestemte situationer, men kommer ofte uden varsel.

Hvad kan du selv gøre?

- Vær åben om, at du har hedeture
- Motioner regelmæssigt
- Hold dig så normalvægtig som muligt
- Spis sundt og varieret
- Sov i et køligt lokale
- Brug bomuldstøj og bomuldssengenøj.

Tal med lægen eller sygeplejersken om dine gener og om muligheden for behandling mod hedeture.

Hjertet – symptomer fra

Nogle former for medicinsk behandling kan give påvirkning af hjertet. Behandlingen kan give nedsat pumpefunktion eller rytmeforstyrrelser. Hjertermuskulens evne til at pumpe blod rundt i kroppen kan påvirkes, og man får derfor tilbudt en undersøgelse af hjertets pumpefunktion, inden start på behandlingen og i løbet af behandlingsforløbet.

Man bemærker ofte ikke selv symptomerne på nedsættelse af hjertets pumpefunktion, men man kan blive forpustet ved let anstrengelse, og benene kan blive hævede.

Rytmeforstyrrelser kan opleves som smerte og uro i brystet, som om hjertet slår en kolbøtte. Man vil få lavet et elektrokardiogram (EKG), inden man begynder på behandling og i løbet af behandlingsforløbet.

Det kan være nødvendigt at udsætte eller stoppe behandlingen, hvis der kommer symptomer fra hjertet.

Blodtrykket

Blodtrykket kan også blive påvirket af medicinsk kræftbehandling – ofte som en forhøjelse af blodtrykket.

Symptomerne på forhøjet blodtryk kan være hovedpine, sløret syn, svimmelhed, forpustethed og hjertebanken.

Symptomerne på lavt blodtryk kan være svimmelhed, træthed, synsforstyrrelser og forvirring.

Man bemærker ofte ikke selv symptomer på ændringer i blodtrykket.

Man vil ofte få målt sit blodtryk under behandlingen. Hjemmemåling af blodtrykket er også almindeligt under behandlingen. Her skal man anskaffe sig et blodtryksapparat.

Det er vigtigt at fortælle lægen, hvis man er i behandling for blodtrykket før kræftbehandlingen, eller hvis man mærker symptomer på enten for lavt eller for højt blodtryk.

Hvad kan du selv gøre?

- Mål dit blodtryk efter aftale med lægen
- Vær opmærksom på at tage din medicin mod hjertesygdom
- Reguler ikke selv din medicin mod hjertesygdom eller vanddrivende behandling
- Motioner regelmæssigt, gå for eksempel ture
- Spis sundt og varieret
- Drik 1½ – 2 liter væske dagligt.

Det er vigtigt, at du fortæller om dine symptomer, så snart de opstår, så du kan starte behandling, så hurtigt som muligt.

Hvem skal du kontakte?

Ring 112

- ved stærke bælteformede smerter eller trykken for brystet / ryggen
- ved uudholdelige smerter.

Kontakt afdelingen

- ved symptomer fra hjertet
- ved måling af et uventet højt blodtryk.

Ring til din praktiserende læge

- hvis du skal have reguleret din behandling mod hjertesygdom
- ved receptfornyelse.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Huden – symptomer fra

Visse former for medicinsk kræftbehandling kan medføre forandringer i huden som for eksempel

- udslæt
- tør hud, fortykkelse af huden
- vabler, afskalning af huden og sår
- hudkløe
- misfarvning
- pigmentforandringer
- nældefeber
- svie og smerter.

De fleste får kun milde symptomer som for eksempel rødme, ømhed, tørhed, afskalning og kløe. Nogle patienter kan få udslæt, som ligner bumser, men de skal ikke behandles som bumser, og man skal undgå at fjerne eller at kradse i dem. Der kan opstå infektion i huden, hvis man kradses hul.

Udslæt kommer oftest i forbindelse med den behandling, der kaldes biologisk behandling, men kan også forekomme ved andre former for behandling. Udslættet starter typisk inden for de første uger af behandlingen.

Udslættet ses ofte i ansigtet, hovedbunden, nakken og på overkroppen og armene. Det kan opstå og forsvinde spontant, og det smitter ikke. I de områder, hvor der har været udslæt, kan hudens farve ændre sig.

Tør hud forekommer ved de fleste former for medicinsk kræftbehandling og kan være vedvarende eller forekomme i perioder.

Pigmentforandringer kan være afblegning af huden og afblegning af øjenbryn, øjenvipper og hår. Der kan også være misfarvning af huden i det område på armen, hvor man har fået drop.

Vabler eller afskalning af huden kommer typisk på hænderne, fødderne og i folder på kroppen. Det kan være smertefuldt.

Hvad kan du selv gøre?

- Vask huden dagligt med lunkent vand (varmt vand virker udtørrende)
- Undgå lange og varme brusebade og sauna
- Tør huden grundigt efter vask
- Undgå kulde og høj varme
- Brug mild sæbe og shampoo uden parfume
- Brug fed creme uden parfume og uden alkohol hver dag på hele kroppen
- Dæk eventuelt udslættet med makeup – brug allergivenlig makeup, og fjern det igen med allergivenlig makeupfjerner
- Undgå direkte sollys og brug solbeskyttelse med høj faktor
- Brug hat og langærmet trøje, når du er i solen
- Brug handsker ved rengøring og havearbejde
- Drik 1½ – 2 liter væske om dagen
- Gå med rummelige sko og brug eventuelt skoindlæg
- Undgå skyllemiddel og parfumeret vaskemiddel.

Tal med lægen eller sygeplejersken, hvis du oplever hudforandringer, og spørg, hvilke muligheder der er for at afhjælpe generne.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- hvis du får vedvarende hudgener som for eksempel vabler, hudblødninger eller sår i huden.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Hukommelse og koncentration – påvirkning af

Der kan opstå problemer med hukommelse og koncentration i forbindelse med medicinsk kræftbehandling. Det kan være på grund af presset ved at være syg, på grund af behandlingen eller noget helt andet.

Nogle patienter får sværere ved at huske og koncentrere sig, allerede når de får behandling, mens andre først oplever gener efter behandlingen.

De pårørende er ofte de første, der lægger mærke til, at der er udfordringer med at koncentrere sig og huske.

Det er almindeligt have besvær med at huske og koncentrere sig i uger og måneder efter, at behandlingen er afsluttet. Mange får det bedre et stykke tid, efter at behandlingen er afsluttet.

Hvad kan du gøre?

- Brug kalender
- Skriv ned
- Hav rutiner
- Læg bestemte ting på samme steder
- Lav kun få planer for dagen
- Bed om hjælp
- Tag en pårørende med til samtaler
- Optag lydssamtaler med sundhedspersonalet på telefonen
- Tag billeder af ting, du skal huske – f.eks. hvor du parkerede bilen
- Træn din hukommelse ved at løse kryds og tværs og lignende.

Fortæl det til dine nærmeste, så de kan hjælpe dig

Hvis du synes, det får indflydelse på dit arbejde, så tal med din arbejdsgiver om, hvordan I kan få det til at fungere. Vær også opmærksom på, om du får nok søvn, væske, mad, motion, frisk luft, ro og pauser. Det betyder meget at få sovet nok, få væske nok og så videre.

Hvis du husker dårligere og har sværere ved at koncentrere dig i perioden, hvor du bliver behandlet, så tal med lægen eller sygeplejersken om det.

Hørelsen – påvirkning af

Nogle typer medicinsk kræftbehandling kan påvirke hørelsen.

Det viser sig ved, at man får svært ved at høre de høje toner, for eksempel når man lytter til musik, eller når man bemærker, at man ikke så godt kan høre lyse stemmer. Det kan også være, at der er en susende eller en hylende tone i ørene. Det er det, der hedder Tinnitus.

Symptomerne kan være kortvarige eller konstante. De kan opstå på et hvilket som helst tidspunkt af døgnet.

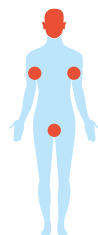
Påvirkningen af hørelsen kan være permanent.

Hvad kan du selv gøre?

- Sørg for at få sovet nok
- Hvil dig eventuelt i løbet af dagen
- Prøv at tage smertestillende håndkøbsmedicin. I nogle tilfælde kan det lindre og dæmpe symptomerne.

Det er vigtigt, at du fortæller lægen eller sygeplejersken om, at din hørelse er påvirket, så det ikke forværres.

Du vil blive henvist til en øre-, næse-, halslæge, så du kan få undersøgt hørelsen. Det kan blive nødvendigt at nedsætte dosis af behandlingen eller stoppe med den behandling, der giver dig generne.

Hårtab

Nogle typer medicinsk kræftbehandling kan give hårtab eller udtynding af håret. Man kan tabe håret på hovedet og på kroppen. Det vil også sige, at man kan tabe sine øjenbryn og øjenvipper. Risikoen for hårtab eller hårudtynding er meget forskellig fra behandling til behandling.

Der kan være tale om forskellige grader af hårtab lige fra fuldstændigt hårtab til udtynding af håret. Skægveksten kan også forsvinde eller mindskes, og ved nogle behandlinger kan håret blive afbleget.

Hvornår og hvordan?

Hårtabet kan komme gradvist over uger, men kan også opstå i løbet af nogle dage til en uge. Det er forskelligt fra person til person, hvornår hårtabet begynder. Det kan ske fra ca. 14 dage efter første behandling, men det kan også opstå 6-8 uger efter første behandling.

Nogle patienter kan mærke lette smerter eller øget følsomhed i hårbunden, når hårene giver slip. Det er helt normalt og har ingen betydning for hårets evne til senere at vokse ud.

Nogle patienter får øget ansigtsbehåring og vækst af bryn og vipper. Man skal være særligt opmærksom på skævt voksende øjenvipper, da de kan give ridser på hornhinden.

Efter behandlingen

Efter behandlingen vokser håret ud igen med ca. 1 cm om måneden. Det nye hår kan have en ændret farve og struktur i forhold til før behandlingen, men ofte bliver håret som før, når det er vokset ud første gang. I meget sjældne tilfælde vokser håret ikke ud igen.

Tilskud til paryk eller tørklæde/kasket: Sygeplejersken vil fortælle om muligheden for tilskud og give dig information om, hvordan du kan få det.

Hvad kan du selv gøre?

- Spørg lægen eller sygeplejersken, hvor stor risikoen er for hårtab eller hårudtynding ved den behandling, du skal have
- Brug eventuelt smertestillende håndkøbsmedicin, hvis du får smerter i hovedbunden
- Du kan få tilskud til en paryk eller tørklæde/kasket, hvis behandlingen giver dig hårtab.

Infektion

Mange typer medicinsk kræftbehandling kan nedsætte antallet af hvide blodlegemer i en periode.

Der findes tre forskellige typer af blodceller i blodet:

- røde blodlegemer
- hvide blodlegemer
- blodplader.

Blodcellerne dannes i den røde knoglemarv ud fra stamcellerne.

De hvide blodlegemer

De hvide blodlegemer er en vigtig del af kroppens forsvar mod infektioner. Når antallet af hvide blodlegemer er lavt, nedsættes kroppens modstandskraft overfor infektioner. Det er vigtigt at være opmærksom på, om man har en infektion, da en infektion kan blive alvorlig, hvis man ikke har et normalt antal hvide blodlegemer til at bekæmpe infektionen med.

Antallet af de hvide blodlegemer måles i de blodprøver, man får taget. Hvis antallet er for lavt kan

- dosis blive nedsat
- behandlingen blive udsat
- behandlingen blive stoppet.

Det er almindeligt, at antallet af hvide blodlegemer bliver påvirket i løbet af et behandlingsforløb, så behandlingen må justeres eller udsættes i for eksempel en uge. Selvom man har et lavt antal hvide blodlegemer, behøver man ikke at isolere sig. Man kan godt gå på indkøb og være sammen med andre mennesker.

Det kan være nødvendigt at blive indlagt til observation og få behandling med antibiotika, hvis man har tegn på infektion.

Hvad kan du selv gøre?

- Anskaf et termometer
- Som udgangspunkt kan du godt mødes med andre mennesker, som du plejer. Undgå dog at være sammen med mennesker, der er forkølede eller har influenza. Det gælder, også dem, du bor sammen med
- Sørg for at alle i hjemmet har en god håndhygiejne
- Brug handsker ved havearbejde for at undgå torne og rifter
- Hvis du får rifter eller sår, så vask dem med det samme med vand og sæbe. Hold såret rent og tørt, indtil det er helet
- Brug handsker ved kontakt med kattebakke, fuglebur, akvarium og lignende
- Vask hænder ofte med mild sæbe og vand, især efter toiletbesøg og før måltiderne. Undgå dog overdreven sæbevask, som fjerner hudens naturlige fedtlag. Hvis huden tørrer ud, kan der opstå små revner, så bakterier lettere trænger ind. Brug derfor fugtighedscreme efter håndvask
- Vær omhyggelig med mundhygiejnen. Skyl og rens munden hyppigt
- Drik ca. 1 ½ – 2 liter væske i løbet af dagen. Det mindsker risikoen for blærebetændelse
- Kvinder bør bruge hygiejnebind i stedet for tamponer
- Tal med din praktiserende læge om at blive vaccineret mod influenza.

Hvem skal jeg kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved kulderystelser
- ved feber over 38,5 grader
- ved svie ved vandladning
- ved hoste
- ved synkesmerter.

Ring til din praktiserende læge

- hvis du har mistanke om urinvejsinfektion. Almindelige symptomer på urinvejsinfektion er hyppig sviende vandladning eventuelt med feber. Din egen læge kan undersøge dig for urinvejsinfektion.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Knoglerne – påvirkning af

Med alderen er det normalt, at knoglerne bliver mere afkalkede og dermed mindre stærke.

Kræftsygdom og nogle former for medicinsk kræftbehandling kan medføre yderligere påvirkning af knoglerne. Den forebyggende behandling har derfor som formål at styrke knoglerne ved at øge optagelsen af kalk.

Generelt er det vigtigt at forebygge afkalkning af knoglerne. Det gælder også i et behandlingsforløb, hvor kræften har spredt sig til knoglerne, og hvor der kan være risiko for knoglebrud.

Den forebyggende behandling gives i en blodåre gennem et drop eller som en indsprøjtning, og det indpasses til den enkeltes behandlingsforløb.

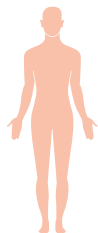
Mens man modtager den forebyggende behandling, skal man tage et kalktilskud tilsat D-vitamin hver dag for at styrke knogler og muskler. D-vitamin er med til at regulere optagelsen af kalk i blodet.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at alle voksne og børn fra 4 år tager et tilskud D-vitamin i vinterhalvåret – fra oktober til april.

Hvad kan du selv gøre?

- Bevæg dig så meget som muligt, så du styrker dine knogler
- Gå- og løbeture er bedre end cykelture, fordi dine knogler ikke bliver belastet og dermed styrket nok ved cykling
- Spis kost, der er rig på D-vitamin. Det er for eksempel fede fisk, æg, kød, mælk og fedtstoffer som smør og margarine

- Den vigtigste kilde til D-vitamin er solen. Ved hjælp af solens UV-B stråler omdannes stoffet 7-dehydrocholesterol til D-vitamin i huden
- Tal med personalet om den rette daglige dosis af kalk og D-vitamin
- Tal med personalet eller en diætist, hvis du er i tvivl, om du får den rette kost.

Kraftnedsættelse

Bestemte typer af medicinsk kræftbehandling kan give skade på nervebanerne.

Det er forskelligt fra person til person, om man udvikler skader på nervebanerne. Symptomerne opstår gradvist og opleves forskelligt.

Ved skade på nervebanerne skal man være opmærksom på om følesansen ændrer sig - side 20.

Skader på nervebanerne kan også vise sig som kraftnedsættelse – typisk i arme og ben.

Det kan opleves, som om man har tunge ben, og at man ikke kan gå, som man plejer. Kræfterne i arme og fingre kan også være nedsat.

Generne udvikles over tid, mens man er i behandling og kan være forbigående. Det kan tage mange måneder, før symptomerne forsvinder, og i nogle tilfælde går kraftnedsættelsen ikke væk.

Kraftnedsættelse i arme og ben kan også skyldes, at man i en periode ikke har haft det sædvanlige aktivitetsniveau, så muskelmassen er svundet. Kraftnedsættelse kan også være et symptom på mere alvorlig sygdom.

Hvad kan du selv gøre?

Det er vigtigt, at du holder dig i gang

- Lav øvelser derhjemme. Det må gerne være små, lette øvelser, som styrker muskulaturen
- Gå en tur, lav styrketræning, og brug eventuelt en kondicykel
- Lav eventuelt øvelser, mens du sidder ned. Se siden om rehabilitering med link til øvelser sidst i bogen.

Vær opmærksom på, at du ikke kan forvente at få det samme ud af din træning, som du fik før behandlingen.

Det er vigtigt, du fortæller lægen eller sygeplejersken, hvis du synes, dine kræfter ikke slår til, som de plejer.

Hvem skal du kontakte?

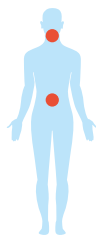
Ring 112

- ved pludselig kraftnedsættelse i ansigt, arme eller ben.

Kontakt afdelingen

- ved kraftnedsættelse i forbindelse med forværring af smerter i ryg eller nakke.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Kvalme og opkastning

Kvalme og opkastning kan skyldes kræftsygdommen og den medicinske kræftbehandling, men det kan også komme af for eksempel forstoppelse og generel utilpashed. Lugte, lyde, synsindtryk og træthed kan også fremkalde kvalme – ligesom den psykiske tilstand, kan have indflydelse på, hvor let man får kvalme.

Det er forskelligt, hvor meget kvalme og opkastning den enkelte behandling giver. Nogle behandlinger er kendt for at give kvalme og opkastning, andre behandlinger giver det sjældent.

Med den moderne kvalmebehandling kan man i mange tilfælde undgå kvalme og opkastning.

Kvalme forekommer oftere end opkastning. Det er almindeligt at have kvalme uden at kaste op. Nogle patienter oplever selve kvalmen som mere ubehagelig end det at kaste op.

Kvalme og opkastning kan især opstå i dagene efter behandlingen. Kvalmen kan vare fra et par timer til flere dage. Opkastning sker måske kun en enkelt gang.

Hvis kvalme eller opkastning først opstår 7-10 dage efter behandlingen, så er det højest sandsynligt ikke kræftbehandlingen, der er årsagen.

Det er vigtigt, at man tager den anbefalede kvalmebehandling, for det er bedre at forebygge kvalmen end at behandle den, når den først er der.

Nogle patienter oplever at få kvalme, inden de skal have deres kræftbehandling – det kaldes forventningskvalme.

Den kvalmestillende medicin kan

- tages som tabletter
- gives som indsprøjtning lige før kræftbehandlingen
- tages som stikpiller.

Man får ofte flere typer medicin til at forebygge kvalmen med. Lægen eller sygeplejersken informerer om, hvordan man bedst tager medicinen.

Hvad kan du selv gøre?

- Hvil dig efter måltiderne – aktivitet kan fremprovokere kvalme
- Hvil siddende eller tilbagelænet, men læg dig ikke helt ned
- Tag bekvemt løstsiddende tøj på, da stramtsiddende tøj kan fremprovokere kvalme
- Børst tænderne, efter du har spist
- Ubehagelig smag i munden kan afhjælpes ved f.eks. bolsjer, pastiller eller tyggegummi
- Lad andre tilberede maden i de dage, hvor du har kvalme eller opkastning. Det er i orden at spise sparsomt i de dage, men væske er vigtigt.
- Forsøg at spise lidt, selvom du har kvalme
- Drik 1 ½ – 2 liter væske dagligt
- Undgå stærke lugte som for eksempel mados, tobaksrøg, parfume og lignende
- Frisk luft kan mindske kvalme
- Afled tanker med for eksempel musik, fjernsyn, computerspil eller læsestof

- Dyrk let motion f.eks. kan gå- eller cykelture mindske kvalme
- Prøv at spænde af og slappe af
- Skriv eventuelt ned ,hvornår, hvor længe og hvordan kvalmen påvirker dig, så lægen eller sygeplejersken kan hjælpe dig bedst muligt
- Nogle patienter har glæde af akupunktur.

Det kan være svært at behandle sig selv og lære at forebygge kvalmen. Tal med sygeplejersken om det, så du kan få den rette vejledning. Fortæl også, hvis du oplever at have forventningskvalme.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved kvalme eller opkast i flere dage – uden at den kvalmestillende behandling har hjulpet.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Lungerne – symptomer fra

Medicinsk kræftbehandling og nogle kræftsygdomme kan påvirke lungevævet og føre til nedsat lungefunktion. Påvirkningen af lungevævet kan være midlertidig, men påvirkningen kan også være der længe eller aldrig gå væk.

Hvis man før kræftsygdommen allerede havde en lungesygdom, kan det også påvirke vejtrækningen.

Hvis lungerne er påvirkede, kan man få åndenød, trykken for brystet, træthed, tør hoste og feber.

Tilstanden kan eventuelt behandles med binyrebarkhormon eller antibiotika.

Hvad kan du selv gøre?

- Hold ofte små pauser
- Gå hellere flere korte gåture end en lang gåtur
- Sid op i stedet for at ligge ned, så trækker du vejret lettere
- Drik 2 liter væske dagligt
- Lad være med at ryge. Røgens kulilte mindsker iltindholdet i blodet, og ilt er vigtig for behandlingen
- Rygning kan øge risikoen for vedvarende skader på lungerne.

Ved du, at man kan blive henvist til sin kommunes rygestopkonsulent, hvis man eventuelt ønsker at stoppe med at ryge?

Hvem skal du kontakte?

Ring 112

- hvis du pludselig får svært ved at trække vejret
- ved stærke bælteformede smerter eller trykken for brystet / ryggen
- ved uudholdelige smerter.

Kontakt afdelingen

- ved ny eller forværret åndenød
- ved vedvarende hoste
- ved usædvanlige smerter
- ved feber over 38,5 grader.

Telefon til afdelingen – Se næstsidside side.

Lymfødem

Ordet lymfe betyder klart vand, og ordet ødem betyder hævelse.

Hævelse eller væske i kroppen er en kendt bivirkning hos kræftpatienter. Det kaldes lymfødem. Der kan også være andre årsager til væskedannelse i kroppen.

Lymfødem opstår, når lymfevæsken i kroppens lymfekar-system ikke kan løbe frit. Det kan være på grund af skader på lymfekarrene eller lymfekirtlerne, det kan skyldes kræftsygdommen, kræftbehandling med stråleterapi, eller fordi man har fået fjernet nogle lymfekirtler ved operation. Der er også nogle former for kemoterapi, der kan give lymfødem.

Når lymfevæsken ikke kan løbe fra for eksempel en arm eller et ben, så siver der væske ud i kroppens væv, så armen hæver op. Hævelser på grund af lymfødem ses typisk i arme, ben og underliv. Det kan være vanskeligt at forebygge hævelsen.

Skader på lymfekar eller lymfekirtler er ofte permanente. Hos nogle patienter er skaderne milde og kræver ikke behandling. Andre kan have brug for behandling hele livet med brug afstøttestrømper, ekstra hudpleje og fysioterapeut.

Symptomer på lymfødem er hævelse, tyngdefornemmelse, smerter, nedsat bevægelighed og eventuelt nedsat følesans.

Lymfødem må ikke forveksles med andre årsager til hævelser af kroppen, som for eksempel kan skyldes dårligt hjerte og kredsløb.

Hvad kan du selv gøre?

Det er vigtigt, du fortæller lægen eller sygeplejersken, hvis du oplever hævelse i arme, ben eller underliv, så du hurtigt kan blive henvist til en fysioterapeut eller en specialist i behandling af lymfødem.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved uventede og vedvarende hævelse i ben eller arm.

Telefon til afdelingen – Se næstsidside side.

Mundgener

Kræftsygdom og behandling kan give gener i munden. Spytkirtlerne kan danne mindre spyt, og slimhinderne i munden og svælget kan blive tørre. Tørheden øger risikoen for infektion i tandkødet og huller i tænderne. Der kan også være tale om påvirkning af emalje og tænder.

Der kan opstå betændelse og svamp i munden og svælget. Betændelsestilstanden viser sig ved ømhed, smerter i munden eller halsen, belægninger, blister, sår-dannelse, synkebesvær, ændret eller nedsat smagssans og følsomhed overfor kolde og varme drikke.

Svamp i munden viser sig ved hvide belægninger på tung- en og i mundhulen, synkebesvær og ændret smagssans. Det kan være ubehageligt at spise og drikke, og det kan være svært at børste tænder og skylle mund.

Hvad kan du selv gøre?

- Drik 1 ½ – 2 liter væske dagligt, men undgå sodavand og drikke med kulsyre og sukker, da de kan ødelægge tandemaljen
- Hold munden ren. Det er vigtigt at have en god mund- hygiejne for at undgå infektioner
- Børst tænder med en blød tandbørste efter hvert måltid
- Brug tandtråd eller tandstikker dagligt, så du fjerner bakterier mellem tænderne. Undgå dog brug af tandtråd eller tandstikker, hvis du bløder meget fra slimhinden
- Skyl munden ofte med vand eller kamillete
- Skyl gerne 8-10 gange dagligt med mundskyllevæske. Spyt mundskyllevæsken ud igen hver gang
- Hvis du har protese, skal du være opmærksom på, om den passer. Tag protesen ud i perioder, så dine gummer og slimhinder kan hvile.

Det er vigtigt at få et tandeftersyn for at kunne dokumentere sin tandstatus, inden man begynder behandlingen. Hold god kontakt til din tandlæge gennem dit forløb.

Særligt mod mundtørhed

- Stimuler dannelsen af spyt, og hold munden fugtig ved at bruge sukkerfrit tyggegummi eller sukkerfrie pastiller, pebermynte – og ved at spise frisk ananas, kiwifrugt, papaya og knust is
- Undgå rygning og alkohol, da det udtørre og irriterer slimhinderne i munden og halsen
- Træk vejret gennem næsen og ikke gennem munden, da det udtørre slimhinderne
- Væd din tørre mund hyppigt med f.eks havresuppe, te med citron, kamilleblomstte eller vand
- Giver din tørre mund ubehag, når du spiser, så drik lidt væske sammen med hver mundfuld
- Brug ofte læbepomade eller vaseline til læberne
- Tal med personalet om produkter, der kan øge fugtigheden i munden for eksempel mundskyllevæske, suge- tabletter, gel og spray.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – se side 54.

Opskrift på mundskyllevæske: 1 liter vand, 1 tsk. natron og 1 tsk. salt. Blandingen opbevares i køleskab og kan højst holde sig i 1 døgn.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- hvis du har vedvarende mundgener.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Muskler og led – symptomer fra

Medicinsk kræftbehandling kan påvirke muskler og led.

Det er ofte arme og ben, der påvirkes, og det viser sig ved ømhed, smerter og nedsat kraft specielt i benene.

Nogle behandlinger kan give kortvarige influenza-lignende symptomer i hele kroppen med blandt andet ømhed og smerter i muskler og led. Symptomerne kommer typisk i dagene efter behandlingen og er ofte forbigående.

Hvad kan du selv gøre?

- Dyrk motion, som du plejer
- Gå en tur
- Du kan lindre smerter i muskler og led med smertestillende medicin. Tal eventuelt med lægen eller sygeplejersken om det.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved feber over 38,5 grader
- hvis du får vedvarende smerter.

Kontakt din praktiserende læge

- ved kendte gener fra muskler og led
- ved behov for smertebehandling.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Neglene – symptomer fra

Ved nogle former for medicinsk kræftbehandling kan der opstå negleforandringer på hænder, fødder og på huden omkring neglene. Forandringerne opstår som regel først uger efter, at behandlingen er begyndt og kan vare ved, indtil de nye negle er vokset ud efter behandlingen.

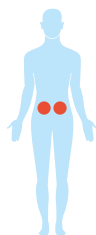
Forandringerne kan være

- fortykkelse, striber og misfarvning
- spaltede negle med afstødning af neglens yderste lag
- skøre og flossede negle
- løsnede negle
- hævelse, rødme, ømhed og varme ved neglerødderne
- revner i huden omkring neglene.

Hvad kan du selv gøre?

- Brug en fed creme uden parfume til dine hænder og fødder om morgenen og om aftenen
- Hold dine negle rene og kortklippede
- Vær opmærksom på infektion ved neglene
- Brug handsker ved for eksempel opvask og havearbejde.

Tal med lægen eller sygeplejersken, hvis du oplever problemer med dine negle.

Nyrerne – symptomer fra

Nogle former for medicinsk kræftbehandling kan påvirke nyrerne.

Kemoterapi, som udskilles gennem nyrerne, kan ødelægge nyrernes evne til at rense blodet og producere urin. Immunterapi kan også påvirke nyrerne ved at fremkalde en betændelseslignende tilstand.

Symptomerne på nyrepåvirkning kan være få, men der kan være nedsat urinproduktion, træthed, nedsat appetit, kvalme og hudkløe.

For at overvåge nyrefunktionen, vil man få taget blodprøver regelmæssigt, og hvis det er nødvendigt, vil man også få en undersøgelse af nyrefunktionen og skanning. I nogle tilfælde vil der blive taget en vævsprøve fra nyren.

For at beskytte nyrerne får man ved nogle typer behandling væske i åren fra et drop. Der gives desuden nogle gange tilskud af magnesium, fordi der ved kemo-behandling kan forekomme magnesiumtab via nyrerne. Hvis der forekommer en betændelseslignende tilstand, der er udløst af immunterapien, bliver man behandlet med binyrebarkhormon.

Hvad kan du selv gøre?

- Drik rigeligt, mindst 1½ – 2 liter væske dagligt.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved feber over 38,5 grader

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Næseslimhinde – påvirkning af

Medicinsk kræftbehandling kan udtørre og irritere slimhinden i næsen. Hvis bihulerne også påvirkes, kan de være hævede og ømme.

Symptomerne kan være, at næsen føles tør, skorpedannelse, at næsen løber i vand, kløe og let næseblod, når man pudser næse.

Symptomerne kan komme i perioder, men kan også vare behandlingen igennem. Påvirkningen forsvinder, når man stopper med behandlingen

Hvad kan du selv gøre?

- Tørhed i næsen kan afhjælpes ved at smøre lidt fed creme uden parfume i næsen med en vatpind
- Undgå at pille næse, så du skader slimhinden
- Skyl næsen med saltvand (kan købes på apoteket)
- Smør næseborene med creme eller vaseline, så de holdes fugtige og bløde
- Brug bløde servietter, så du skåner huden.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- kraftig næseblødning, der ikke stopper af sig selv.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Samliv og seksualitet under kræftbehandling

Det er helt almindeligt, at kræftsygdom og behandling med eventuelle bivirkninger kan medføre, at man i perioder eller under hele behandlingen kan miste lysten og evnen til at have samliv, som man plejer.

Kroppen kan forandre sig, og det kan være svært at vænne sig til. Man føler sig måske ikke lige så attraktiv længere, hvis udseendet har ændret sig på grund af operation eller medicinsk kræftbehandling. Det kan for eksempel være, at man har fået en stomi, har mistet sit hår, har tabt sig, eller at fedtet fordeler sig anderledes på kroppen.

Man kan også være træt i kroppen, have kvalme og være generelt utilpas. Derudover kan man være psykisk belastet af hele situationen, hvor både koncentration og humør også kan være påvirket.

Som kvinde kan der være gener som tørhed i skeden, smerter ved samleje og nedsat evne til at få orgasme.

Som mand kan potensen være svækket, og der kan opstå rejsningsproblemer eller smerter ved sædafgang.

Selvom det kan være svært at vænne sig til sin ændrede krop, kan det være en stor hjælp at arbejde med at forstå sine reaktioner og med tiden acceptere det ændrede udseende.

Prævention

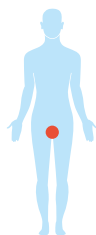
Nogle former for medicinsk kræftbehandling kan give risiko for fostermisdannelser og tidlig abort, så graviditet bør undgås. Brug derfor sikker prævention i behandlingsperioden. Tal med lægen inden start på behandlingen.

Hvad kan du selv gøre?

- Tal med din partner, om hvordan sygdommen og behandlingen påvirker dig, og hvad der er svært for dig
- Fortæl din partner, hvad der er godt, og hvad der måske er ubehageligt eller gør ondt
- Gør noget godt for dig selv
- Tal med din partner om at give knus og kys
- Hold om hinanden – berøring er vigtigt
- Planlæg, så I har tid til at nyde hinandens selskab.

Det er vigtigt, at du får du får talt med en sygeplejerske eller læge, hvis du og din partner er generet af et ændret seksualliv under og efter behandlingen. Det er også muligt at få en henvisning til sexologisk rådgivning – eller man kan henvende sig til sin praktiserende læge.

Vi anbefaler alle patienter i den fertile alder at undgå graviditet under behandlingen med kemoterapi pga. risikoen for fostermisdannelser og tidlig abort.

Skeden – symptomer fra

Når koncentrationen af det kvindelige kønshormon nedsættes, går kvinder i overgangsalderen, og slimhinden i skeden bliver for de fleste tør og skrøbelig. Nogle former for medicinsk kræftbehandling og strålebehandling kan give de samme gener i skeden som ved en naturlig overgangsalder.

Slimhinderne i urinrøret og blæren kan blive tørre, og det kan give problemer med blærebetændelse, svie ved vandladning og besvær med at holde på vandet.

Det varierer fra kvinde til kvinde, hvor store generne er, og hvad de betyder for den enkelte.

Nogle kvinder mister lysten til seksuelt samvær i forbindelse med sygdommen og behandlingen. Det kan for eksempel være sværere at blive fugtig i skeden, og kroppen kan have brug for mere tid og eventuelt anden berøring end vanligt.

Symptomerne på tørre slimhinder i skeden kan være

- kløe og svie
- infektion
- smerter, svie i forbindelse med seksuel aktivitet.

Hvad kan du selv gøre?

- Undgå sæbe, og vask i stedet med vand
- Brug barrierecreme eller en salve
- Tør dig med blødt toiletpapir efter toiletbesøg
- Dup forsigtigt eller lad huden lufttørre efter bad
- Brug silikonebaseret glidecreme i forbindelse med seksuel aktivitet
- Brug stikpille til skeden uden hormon.

Tal med lægen eller sygeplejersken, hvis du oplever symptomer på tørre slimhinder.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- ved feber over 38,5 grader
- ved smerter i underlivet.

Ring til din praktiserende læge

- hvis du har mistanke om urinvejsinfektion.
Almindelige symptomer på urinvejsinfektion er hyppig sviende vandladning eventuelt med feber. Din egen læge kan undersøge dig for urinvejsinfektion.
- ved kendte gener fra underlivet.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Smags- og lugtesans – påvirkning af

Det er især smagssansen, der kan blive påvirket af medicinsk kræftbehandling, men man kan også opleve, at lugtesansen er påvirket, så ting lugter anderledes end normalt. For eksempel kan parfume, kaffe- og blomsterdufte være gennemtrængende og ubehagelige. Påvirkningen af smags- og lugtesansen kan få betydning for lysten til at spise.

Smags- og lugtforandring opleves forskelligt fra person til person, i forskellig grad og forskelligt fra periode til periode. Nogle patienter oplever, at smags- og lugtesansen forsvinder under behandlingen.

Ofte vil syrligt og bittert smage kraftigere end sædvanligt, mens sødt og salt kan opleves svagere.

Nogle former for mad kan helt mangle smag eller smage anderledes. Det kan også være, at maden smager metallisk.

Smage, som man tidligere har syntes godt om, kan man pludselig ikke lide. Det er almindeligt, at oksekød, kaffe og rødvin vælges fra, mens man for eksempel foretrækker cola.

Hvad kan du selv gøre?

- Børst tænderne eller skyl munden med vand tilsat citron – inden måltiderne
- Hvis okse- eller svinekød smager bittert, så vælg fjerkræ, fisk, skaldyr, æg, ost, mælkeretter og vegetarmad med bønner og linser

- Marineret med olie, eddike, soja og juice kan ændre smagen i en positiv retning
- Brug krydderurter i større mængde end normalt, så smagen kan blive kraftigere og bedre
- Brug citron, karry, eddike, basilikum og mynte til at dæmpe bismag
- Røget mad kan kompensere for den anderledes smag
- Undgå mad, der ikke længere smager godt
- Prøv kold mad. Det kan smage bedre end varm mad
- Tilsæt mere salt, det kan dæmpe en sødlig smag
- Tilsæt mere sukker, det kan forstærke smagen
- Dæmp metallisk smag med pebermynte
- Vin, øl og kaffe kan smage stærkt. Prøv i stedet iste, te eller kolde drikke
- Spis og drik det, du mest har lyst til.

Du kan snyde smagsløgene, øge spytdannelsen og lysten til at spise, hvis maden er farverig, dufter godt, ser lækker ud og er anrettet pænt.

Tal med lægen eller sygeplejersken, hvis du taber dig i vægt.

Der er også mulighed for at blive henvist til en diætist.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Smerter

Smerter kan skyldes selve kræftsygdommen, kræftbehandlingen, eller at man ikke får nok smertestillende medicin.

Smerter kan både være fysiske og psykiske. Det betyder, at den fysiske smerte kan påvirke, hvordan man har det psykisk – og at den psykiske smerte kan påvirke, hvordan man har det fysisk i kroppen.

Oplevelsen af smerter er individuel. Det er kun hver enkelt, der kan mærke, hvordan smerten føles, og hvor slem den er.

Smerter kan ofte ændre sig med hensyn til, hvordan de føles. De kan være vedvarende eller forbigående. De kan opleves som dunkende, jagende, stikkende eller brændende. Smerter kan være alt fra tålelige til uudholdelige.

Den hyppigste grund til smerter er selve kræftsygdommen, men kræftbehandlingen kan også i nogle tilfælde medføre smerter. Det kan for eksempel være på grund af forstoppelse, muskelømhed, muskelspændinger eller smerter i fingre og tæer. Nogle former for medicinsk kræftbehandling kan give knoglesmerter. Infektioner kan også give smerte.

Hvis man har en sygdom, der medfører smerter, så kan smerterne forstærkes under kræftsygdommen og kræftbehandlingen.

Hvad kan du selv gøre?

- Skriv dagbog. Beskriv i nogle dage, hvor dine smerter sidder, hvordan de er på en skala 1 til 10, og på hvilke tidspunkter de forekommer
- Find ud af, hvad der forværrer eller lindrer smerten, for eksempel aktivitet eller bestemte måder at sidde og ligge på, bestemte bevægelser, varme/kulde/træk osv.
- Planlæg din dag i forhold til, hvornår på dagen du har smerter
- Sørg for at få hvile og søvn

- Sørg for at tage smertestillende medicin eller afføringsmedicin på det rette tidspunkt og i den rette dosis
- Fortæl om dine smerter – på den måde kan det være lettere for dine pårørende at tage hensyn
- Lav små øvelser for ben og arme flere gange om dagen (Se siden om rehabilitering med link til øvelser side 53)
- Gå en tur og få frisk luft
- Gør ting, der plejer at gøre dig glad.

Det er vigtigt, at du fortæller os om dine smerter, og om hvordan de påvirker dig og dit liv. Sammen med dig kan vi finde ud af, hvordan vi bedst kan hjælpe dig med smerterne.

Du vil blive spurgt om, hvordan dine smerter er på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er næsten ingen smerte og 10 er helt uudholdelige smerter.

Mange gange er det din praktiserende læge, der skal hjælpe dig med den smertestillende behandling. Det er derfor vigtigt, at du holder din læge orienteret om, hvordan du har det, så du får den bedste hjælp.

Hvem skal du kontakte?

Ring 112

- ved stærke bælteformede smerter eller trykken for brystet / ryggen
- ved uudholdelige smerter.

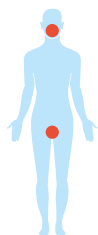
Kontakt afdelingen

- hvis dine smerter tager til.

Ring til din praktiserende læge

- ved receptfornyelse af smertestillende medicin
- ved behov for yderligere smertebehandling.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

Svamp

En svampeinfektion kan opstå som følge af medicinsk kræftbehandling og strålebehandling i hoved-halsområdet, men den kan også opstå, hvis man ikke får nok at spise og drikke.

Svampeinfektionen kan opstå, når immunforsvaret ikke er så stærkt, som det plejer at være, og hvis man er ved at få tørre slimhinder.

Det er ofte slimhinderne i mund, svælg eller skede, der bliver angrebet af svamp.

Symptomerne er hvide belægninger i munden. Det kan være svært at spise og drikke, fordi det gør ondt.

Symptomerne kan også være kløe, smerter og irriterede slimhinder ved eller i skeden.

Ved tørhed i skeden kan man for eksempel bruge fugtende gel og glidecreme. Det kan eventuelt mindske risikoen for svampeinfektion.

Det kan være svært at sige, hvor længe en infektion med svamp varer. Den kan vare fra dage til uger. Så længe man er i medicinsk kræftbehandling, kan der opstå svampeinfektioner flere gange.

Hvad kan du selv gøre?

- Drik 1 ½ – 2 liter væske dagligt, som du altid bør gøre
- Børst tænder flere gange om dagen
- Hold munden fugtig med sukkerfrit tyggegummi
- Spis blød, mild og saftig mad
- Lad være med at ryge – det udtørre slimhinderne
- Tag din medicin mod svamp, også selvom generne ophører
- Tag din medicin mod svamp som beskrevet – ellers kan svampeinfektionen komme tilbage igen.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling

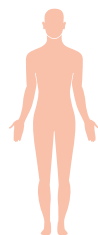
Tal med lægen eller sygeplejersken, så du kan få den rette medicinske behandling mod svamp og eventuelt noget lindrende medicin.

Hvem skal du kontakte?

Kontakt afdelingen

- hvis du har symptomer på en infektion med svamp.

Telefon til afdelingen – Se næstsidside side.

Træthed

Træthed er den hyppigste gene ved kræftsygdom og behandling.

Almindelig træthed forsvinder normalt ved hvile og søvn, men træthed på grund af sygdom og behandling betyder, at man ofte ikke kan sove eller hvile trætheden væk.

Der er heller ikke altid sammenhæng mellem det, man foretager sig, og hvor træt man bliver. Nogle dage er man mere træt end andre, uden at man ved hvorfor. Trætheden kan komme pludseligt og hurtigt under en aktivitet, så man er nødt til at holde en pause eller et hvil.

Trætheden kan begrænse det daglige liv og påvirke humøret. Det er almindeligt, at man kan have brug for et eller to korte hvil i løbet af dagen.

Efter endt behandling aftager trætheden, men det er meget forskelligt fra person til person, hvor lang tid, der går. Hos nogle patienter forsvinder trætheden ikke helt.

Der kan være mange årsager til træthed

- Sygdommen
- Behandlingen
- Kvalme
- Smerter
- Feber
- Blodmangel
- Åndenød
- Bekymring, stress og usikkerhed
- Hvis man drikker og spiser for lidt
- Søvnproblemer
- Hvis man bevæger sig for lidt.

Hvad kan du selv gøre?

- Acceptér, at træthed er en normal følge af sygdom og behandling, og at du ikke altid har energi til at gøre det, som du plejer
- Planlæg, så du har tid til at hvile eller tage et hvil, når kroppen fortæller dig, at du er træt
- Tag hellere flere små hvil end en lang lur
- Sæt færre mål for dagen, end du plejer, så du får succesoplevelser
- Tal om din træthed, og fortæl, hvad andre kan gøre for at hjælpe
- Lav rutiner i dagligdagen. De kan aflede tanker og give dagen struktur
- Vælg de ting, der er mest vigtige
- Dyrk motion, og gå ture. Flere små ture om dagen er bedre end en lang tur
- Få frisk luft hver dag
- Skab balance mellem, hvad du skal, og hvad du har lyst til
- Tag noget varmt at drikke til sengetid f.eks. varm mælk og kamillete. Ikke kaffe, sort te og alkohol, fordi de indeholder opkvikkende stoffer
- Få hjælp til indkøb, rengøring og madlavning
- Spis og drik energi- og proteinrigt.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Du er altid velkommen til at tale med sygeplejersken om din træthed og få gode råd.

Tænderne – symptomer fra

Slimhinderne i munden og svælget kan blive tørre under medicinsk kræftbehandling. Det kan øge risikoen for betændelse i tandkødet og huller i tænderne.

Det er kun få, der får øgede tandproblemer efter endt behandling. Forklaringen er, at mundtørhed ofte kun forekommer i en kortere periode under og lige efter behandlingen. Tandkødsbetændelse (Parodontose) opstår ikke på grund af medicinsk kræftbehandling.

Det er vigtigt, at du sørger for, at få et tandeftersyn, så du kan dokumentere din tandstatus i forbindelse med - eller hurtigst muligt efter, at du begynder behandlingen.

Hvis man mod forventning får alvorlige problemer med tænderne efter medicinsk kræftbehandling, er der mulighed for at søge tilskud til tandbehandling. Det er egen tandlæge, der skal kontaktes med henblik på at søge tilskud.

Hvad kan du selv gøre?

- Bestil tid til tandeftersyn hos tandlægen, før du begynder på din behandling
- Drik 1 ½ – 2 liter væske dagligt. Undgå sodavand og væske med kulsyre og sukker, fordi det kan ødelægge tandemaljen
- Børst tænder flere gange dagligt og gerne med en blød tandbørste
- Brug tandtråd eller tandstikker, og vær opmærksom på smerter og blødning fra tandkødet
- Børst tænder med højt indhold af fluor, der beskytter emaljen. Fås på recept hos egen tandlæge.

- Stimuler produktionen af spyt ved at spise sukkerfrit tyggegummi, sukkerfrie pastiller, pebermynte, frisk ananas, kiwifrugt, papaya eller knust is
- Undgå rygning og alkohol, fordi det udtørre og irriterer slimhinderne i munden og halsen
- Træk vejret gennem næsen og ikke gennem munden, da det udtørre slimhinderne
- Væd din tørre mund ofte med f. eks havresuppe, te med citron, kamillete eller vand
- Hvis din tørre mund giver ubehag, når du spiser, så drik lidt væske sammen med hver mundfuld
- Brug ofte læbepomade eller vaseline til læberne
- Tal med sygeplejersken om produkter, der kan øge fugtigheden i munden som for eksempel mundskyllevæske, sugetabletter, gel og spray.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Læs også afsnittet om Mundgener side 36.

Vægtstigning

Operation mod kræft i kønsorganerne hos både kvinder og mænd – og nogle former for medicinsk kræftbehandling kan medføre vægtstigning under og efter behandlingsforløbet.

Der er også behandlinger, der stimulerer appetitten, så man tager på i vægt af den grund.

Vægtstigning kan komme, fordi man bevæger sig mindre, og ikke får den motion, man plejer under behandlingen. Mange vil opleve en trang til at spise søde sager og en trang til at forkæle sig lidt.

Vægtstigningen kan være på få kilo eller en del kilo i forhold til den sædvanlige vægt. Det kan være svært at tage sig igen, specielt hvis det drejer sig om en del kilo.

Man skal ikke gå på slankekur under kræftbehandlingen, heller ikke, hvis man er overvægtig. Det er vigtigt at give kroppen den energi, der er brug for til at klare behandlingen.

Hvad kan du selv gøre?

- Bevæg dig så meget som muligt i løbet af dagen
- Dyrk motion i det omfang, du har kræfter til. Begynd med gåture eventuelt stigende til cykel- og løbeture
- Brug eventuelt en motionscykel
- Gør noget godt for dig selv, da tristhed kan medføre trøstespisning
- Spørg eventuelt lægen eller sygeplejersken om en henvisning til kommunal rehabilitering.

Det er vigtigt, at du taler med lægen og sygeplejersken, hvis du tager mere på, end du ønsker.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Vægttab

Både kræftsygdom og kræftbehandling kan medføre, at man mister appetitten og taber i vægt. Bekymringer, angst og depression kan også påvirke lysten til at spise.

Kroppen består af millioner af celler, der skal vedligeholdes og fornyes, af den mad man spiser, og den væske man drikker. Under kræftsygdom og behandling får man øget behov for energien, som man får fra mad og drikke.

Kræftcellerne vil altid tage den energi, de har brug for. Man kan sige, at de "stjæler" af den energi, der ellers skulle bruges på at vedligeholde alle kroppens funktioner.

Hvis man spiser for lidt og dermed ikke får nok energi og næringsstoffer, kan det medføre, at

- musklerne svækkes
- man bliver ekstra træt
- man bliver uoplagt
- man får nedsat immunforsvar.

Det er vigtigt at få tilstrækkeligt med mad og drikke for at kunne tåle behandlingen.

Det er også vigtigt, at man spiser mad med mange kalorier og rigeligt protein, så man ikke taber sig. Et stort vægttab, som svækker kroppen, kan medvirke til, at behandlingen bliver udsat eller må stoppes.

Hvad kan du selv gøre?

- Spis 6 – 8 gange dagligt, da det kan være svært at spise store portioner
- Du kan drikke dig til kalorier for eksempel kakao, mælk, juice eller proteindrik
- Vent med at drikke, til efter du har spist, da væske mætter
- Spis og drik energi- og proteinrigt hver dag
- Spis varieret og alt det, du kan lide
- Hold øje med din vægt, og vej dig hver uge – eller efter aftale med afdelingen
- Spis en multivitaminpille hver dag
- Gå en tur, eller dyrk motion dagligt – det fremmer appetitten
- Spis i selskab med andre
- Brug mere fedtstof i maden, end du plejer. Brug for eksempel smør, fed ost og sødmælk.

Du er meget velkommen til at tale med sygeplejersken i afdelingen, hvis du har mistet appetitten og taber dig i vægt. Sygeplejersken kan eventuelt henvise dig til en diætist.

Link til pjecen Mad under kræftsygdom og behandling – side 54.

Øjengener

Medicinsk kræftbehandling kan give øjengener i form af tørhed i øjet, øget tåreflod og irritation af øjnene som for eksempel svie, kløe og synsforstyrrelser. Der kan være en oplevelse af at have "grus" i øjnene. Øjenlågene kan blive hævede og ømme, og øjenvipperne kan blive tykkere og vokse skævt.

Der kan også opstå øjenbetændelse, hvor øjnene bliver røde, smertende, og der kommer pus fra øjnene.

Hvad kan du selv gøre?

- Undgå parfumeret sæbe, creme og make-up i øjenomgivelserne
- Brug ikke kontaktlinser under behandlingen
- Beskyt øjnene med solbriller, især når du er ude i vinden eller solen
- Hold pauser, hvis du sidder foran en skærm
- Tørhed kan afhjælpes med neutrale øjendråber
- Du kan få udleveret øjendråber i afdelingen eller købe dem på apoteket
- Brug en fed creme uden parfume mod tørhed i øjenomgivelserne.

Tal med lægen eller sygeplejersken, hvis dit syn ændres, eller du får andre symptomer fra øjnene.

Immunterapi – bivirkninger ved

Ved behandling med immunterapi aktiveres kroppens eget immunforsvar, så det bedre bliver i stand til at angribe kræftcellerne.

Når immunsystemet aktiveres, kan det også reagere mod raske celler. Det kan give en række bivirkninger, der ligner autoimmune sygdomme. Autoimmune sygdomme er sygdomme, hvor kroppens immunsystem angriber kroppens normale celler.

Bivirkningerne kan opstå under, og i sjældne tilfælde efter, at behandlingen er afsluttet. Bivirkningerne er som regel milde, men kan udvikle sig til at være alvorlige og endda livstruende.

Bivirkningerne kan være forbigående, men kan også blive kroniske.

De hyppigste symptomer er**Træthed**

- du kan blive meget træt

Influenza-lignende symptomer

- med feber – 38,5 grader, træthed og eventuelt ømhed i kroppen

Bivirkninger i lungerne

- nyopstået tør hoste, kortåndethed/åndenød

Bivirkninger i tarmsystemet

- øget antal afføringer, diarre eventuelt med samtidige mavesmerter, blod i afføringen eller mørkfarvet, ildelugtende afføring

Bivirkninger i huden

- rødme og udslet i huden, ofte kløende, udbredt hudafskalning, smertefulde hudforandringer – væskende sår er et alvorligt tegn

Bivirkninger i lever

- madlede, trykken/smerter i højre side af maven, eventuelt gulfarvning af huden eller det hvide i øjnene

Bivirkninger i muskler og led

- muskel- og ledsmerter

Hormonforstyrrelser

- hovedpine, ekstraordinær træthed, smerter bag øjnene, tørst, øget urinproduktion, nedtrykthed, hjertebanken

Bivirkninger i øjne

- rødme, smerter eller sløret syn

Bivirkninger i nervesystemet

- påvirkning af bevidstheden (bliver sløv eller konfus), nedsat kraft og ændret følesans i arme/ben

Hvad kan du selv gøre?

- Lev et så normalt liv som muligt
- Motioner regelmæssigt
- Spis sundt og varieret

Det kan være svært som patient at vurdere, om bivirkningerne kan udvikle sig alvorligt, så derfor skal du reagere ved markante ændringer i dit velbefindende (se den orange boks her til venstre), så du kan blive vurderet og få den korrekte behandling.

Nyopståede symptomer fra andre steder i kroppen kan også være en bivirkning til immunterapi behandlingen, og som du skal reagere på.

Der kan være behov for indlæggelse til behandling af bivirkningerne

- Vær grundig med at fortælle om dine bivirkninger til lægen
- Fortæl altid andre læger og sundhedspersonale, at du er i behandling med - eller tidligere har fået immunterapi.

Hvem skal du kontakte?

Vigtigt! kontakt Afdeling for Kræftbehandling

- ved selv milde bivirkninger – læs den orange boks.

Vigtigt! kontakt Afdeling for Kræftbehandling i op til et år efter afsluttet behandling

- hvis du pludselig får symptomer på bivirkninger fra immunterapi – se den orange boks.

Telefon til afdelingen – Se næstsidste side.

*Mange får bivirkninger, men
du får ikke alle bivirkninger.*

Sene bivirkninger og rehabilitering

Bivirkninger – i uger til få måneder efter behandling

Efter endt medicinsk kræftbehandling er det helt naturligt, at man i en periode på – uger til få måneder – kan have nogle af de bivirkninger, der kom under behandlingen. Der kan også opstå nye bivirkninger efter endt behandling.

Sene bivirkninger – fra måneder op til ca. 1 år efter behandling

Mange bivirkninger forsvinder langsomt, men nogle bivirkninger kan vare ved i en periode på måneder op til cirka 1 år. Det er det, vi kalder sene bivirkninger i denne bog.

Sene bivirkninger kan udvikle sig forskelligt fra person til person. De kan være forskellige i styrke og varighed, og de kan have forskellig indvirkning på hverdagen.

Der kan opstå en følelsesmæssig reaktion ovenpå et langt behandlingsforløb. Efter endt behandling kan man for eksempel føle sig trist, og man kan have risiko for at udvikle en depression. Hvis man oplever, at tristheden varer ved, anbefaler vi, at man taler med sin praktiserende læge om det.

Fortæl, at du har været i behandling

Gør din praktiserende læge opmærksom på, at du har været i behandling for kræft. Det kan også være relevant i forhold til din tandlæge, fysioterapeut, kiropraktor eller lignende.

Bivirkningerne kan i nogle tilfælde vise sig at vare ved. Hvis bivirkningerne ikke forsvinder, så kaldes det senfølger.

Senfølger

Senfølger er helbredsproblemer, der opstår under behandling, og som bliver kroniske, eller som opstår og viser sig måneder eller år, efter behandlingen er afsluttet.

Hvis du er generet af senfølger, efter at din behandling og opfølgning er afsluttet hos os, skal du tale med din praktiserende læge om det.

Du kan at finde viden om senfølger på Afdeling for Kræftbehandling's hjemmeside, hos Kræftens Bekæmpelse og Senfølgerforeningen. Find linksamlingen på side 54.

Forskning i senfølger

I afdelingen forsker vi i senfølger, og i hvordan vi kan minimere omfanget af senfølger.

Immunterapi

Hvis du har fået immunterapi, og der fortsat er eller pludselig opstår nye symptomer, så skal du kontakte afdelingen. Det gælder i op til et år efter endt behandling – læs om bivirkninger ved Immunterapi side 28 – og find kontaktsiden på næstsidside side.

Rehabilitering og genoptræning

Både under og efter behandlingen kan der opstå forskellige problemer, som du kan få behov for at få hjælp til. Det kan for eksempel være hjælp til fysiske gener, bekymringer i forbindelse med din arbejdssituation, økonomi eller familieliv, behov for kostråd eller anden form for rådgivning til din ændrede livssituation.

Rehabilitering, som kræver medicinsk eller kirurgisk behandling, foregår på hospitalet, mens genoptræning og andre rehabiliteringstilbud foregår i kommunen, hvor du bor.

Rehabilitering i din kommune

Alle kommuner i Danmark har en sundhedsrådgiver eller lignende. Der kan også være forskellige former for tilbud for eksempel kurser og informationsmøder - også til pårørende. Kommunerne tilbyder også træning og undervisning på hold. Vi anbefaler, at du tager kontakt til kommunen og hører om dine muligheder.

Find tilbud i din kommune: Link til www.sundhed.dk med kommunernes sundhedstilbud eller søg på Sundhed.dk – kommunernes sundhedstilbud. Se side 55.

Træn hjemme

Træn hjemme med Patienthåndbogens øvelsesfilm for nakke, skulder, ryg, hofte, knæ, albue, ankel, hånd og fingre.

Sådan finder du de små korte øvelsesfilm

Gå ind på www.sundhed.dk og søg på øvelsesfilm eller tast denne adresse i din browser:
<http://bit.ly/øvelsesfilm>.

Muligheder for rehabilitering

Der er mange forskellige muligheder for rehabilitering. Vi anbefaler, at du spørger i din afdeling, hos din praktiserende læge eller i din kommune.

Kontakt afdelingen

Som patient eller pårørende i afdelingen kan du kontakte afdelingens Team for Rehabilitering - eller ringe til kontaktcenteret og få rådgivning og høre om dine muligheder. Find kontaktsiden på næstsidste side.

Links

Afdeling for Kræftbehandling

Hjemmeside for Afdeling for Kræftbehandling, Rigshospitalet

[Link til Afdeling for Kræftbehandlings hjemmeside](#)

Mad under kræftsygdom og behandling

Bog om Mad under Kræftsygdom og behandling fra Afdeling for Kræftbehandling.

[Link til Mad under Kræftsygdom og behandling](#)

Kræftens Bekæmpelse

Kræftens Bekæmpelse er en patientforening, der henvender sig til personer med kræft, pårørende og professionelle. Her kan man finde alsidig og velformidlet viden om kræft, bivirkninger, patientstøtte og støtte til pårørende. Der er også links til en lang række patientforeninger og netværksgrupper.

[Link til Kræftens Bekæmpelses hjemmeside](#)

Lægemiddelstyrelsen

Lægemiddelstyrelsen godkender og kontrollerer for eksempel lægemiddelvirksomheder og lægemidler på det danske marked, overvåger bivirkninger ved lægemidler og godkender kliniske forsøg.

[Link til Lægemiddelstyrelsen](#)

Medicin.dk – borger

Medicin.dk – borger er en del af Medicin.dk. Medicin.dk leverer information om medicin, sygdom og behandling til Danmark.

[Link til Medicin.dk – borger](#)

Senfølgerforeningen

Selvom man er helbredt for sin sygdom, kan man få fysiske, psykiske og sociale følgevirkninger efter kræftsygdom og behandling. Senfølgerforeningens mål er at fremme kendskabet til og forståelsen for senfølger.

[Link til Senfølgerforeningen](#)

Sundhed.dk med kommunernes tilbud om rehabilitering

Du kan læse om mulighederne for kræftrehabilitering i din kommune. Det er også en god ide at kontakte kommunen, for at høre mere om mulighederne for rehabilitering og sundhedstilbud.

[Link til sundhed.dk med kommunernes sundhedstilbud](#)

Sundhedsstyrelsen – kræftpakkeforløb

Et kræftpakkeforløb er et samlet tilrettelagt forløb af undersøgelser, behandling og opfølgning. Formålet er at sikre kvaliteten af patientforløbet, herunder at man får hurtig viden om diagnosen og undgår unødvendig ventetid.

[Link til Sundhedsstyrelsens hjemmeside om kræftpakkeforløb](#)

Stikordsregister – alfabetisk

A Allergisk reaktion 12

Antihormonbehandling 7, 8, 22

Appetit – nedsat eller øget 13, 19, 28, 32, 38

B Balance – problemer med 20, 31, 44

Betændelse 29, 36, 38, 40, 45, 48

Biologisk behandling – målrettet 7, 8, 24

Blod i afføringen 28

Blodmangel 14, 44

Blodprop 15

Blodprøver 14, 28, 29, 38

Blodtryk 12, 23

Blærebetændelse 29, 40

Blødning 16, 24, 28, 38, 45

Blå mærker 16

Bælteformede smerter 15, 23, 24, 42

Børn 18, 39

D Diarre 17, 28

F Feber 12, 17, 28, 29, 34, 37, 38, 40, 45

Fertilitet 18, 39

Forstoppelse 13, 17, 19, 20, 32, 42

Følesans – påvirkning af 20, 28, 31, 35

H Halsbrand 22

Hedeture 22

Hjertet – symptomer fra 12, 14, 15, 23, 35

Hoste 15, 28, 29, 34

Hovedpine 12, 23, 28

Huden – symptomer fra 14, 16, 24, 37, 38, 40, 42

Hukommelse og koncentration – påvirkning af 14, 25, 39, 44

Hævelse 12, 15, 23, 35, 37, 38, 48

Hørelsen – påvirkning af 20, 26

Hårtab 27

I Immunterapi 7, 48, 38, 51

Impotens 39

Infektion 17, 24, 29, 37, 36, 37, 38, 40, 42, 43, 44, 45

Influenzalignende symptomer 28, 29, 37

K Kemoterapi 7, 15, 21, 35, 38, 39

Kløe 12, 24, 28, 38, 40, 43, 43, 48

Knoglerne – påvirkning af 30, 42

Kontakt afdelingen 58

- Kraftnedsættelse** 28, **31**, 37, 44, 47
- Kvalme og opkastning** 12, 13, 19, **32**, 33, 38, 44
- L Linksamling** 54
- Lungerne – symptomer fra** 15, 28, **34**
- Lymfødem** **35**
- M Mavesmerter** 17, 19, 28
- Motion 13, 19, 21, 22, 23, 25, 28, 32, 37, 44, 46, 47, 52
- Mundgener** **37**, 45
- Muskler og led – symptomer fra** 13, 30, 28, **37**, 42
- N Neglene – symptomer fra** **37**
- Nyrerne – symptomer fra** **38**
- Næseslimhinde – påvirkning af** **38**
- O Overfølsomhed** 12
- Overgangsalder 22, 30, 37, 40, 44, 46
- P Prævention** 9, 39
- Pårørende 5, 9, 25, 39, 42, 53
- R Rehabilitering** 31, 46, **53**
- Rødme 12, 15, 24, 28, 37
- S Samliv og seksualitet under kræftbehandling** **39**
- Sene bivirkninger** 8, 51
- Senfølger 9, 51
- Skeden – symptomer fra** 39, **40**, 43
- Slimhinder** **17**, **28**, **36**, **38**, **39**, **40**, **41**, **43**, **48**
- Smags- og lugtesans – påvirkning af** 13, 36, **41**
- Smerter** 12, 13, 15, 19, 23, 24, 27, 28, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 39, 40, **42**, 43, 44, 45
- Svamp – symptomer fra** 37, **43**
- Svimmelhed 14, 20, 23, 29
- Syn – påvirkning af** 23, 28, **48**
- Søvn 25, 42, 44
- Sår 21, 24, 28, 29, 38
- T Tinnitus** 14, 20, 26
- Tristhed 46, 47, 51
- Trykken for brystet 12, 15, 23, 28, 34, 42
- Træthed** 12, 13, 14, 23, 28, 32, 34, 38, 39, **44**, 47
- Tænderne – symptomer fra** 32, 36, 41, **45**
- U Udslæt** 12, 24, 28
- Urinvejsinfektion 29, 40
- Utilpashed 12, 32, 39
- V Vaccination** 9
- Vægtstigning** 13, 22, **46**
- Vægttab** 13, 41, **47**
- Ø Ødem** 35
- Øjengener** 14, 23, 28, **48**
- Å Åndenød** 12, 14, 15, 28, 34, 44

Kontaktoplysninger til Afdeling for Kræftbehandling på Rigshospitalet

Hvis du er i tvivl om noget eller har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte den klinik, som du er tilknyttet. Det kan dog være en god idé først at læse den information som du har fået udleveret af personalet, for at se, om du kan finde svar på dit spørgsmål i materialet.

Telefontid: mandag-fredag kl.08.00-15.00

Klinik 3991

Hovedhals kræft og hudkræft
Telefon 35 45 39 91

Klinik 4222

Urinvejskræft og sjældne kræftsygdomme
Telefon 35 45 42 22

Klinik 4252

Lungekræft og neuroendokrine tumorer
Telefon 35 45 42 52

Klinik 4262

Brystkræft
Telefon 35 45 42 62

Klinik 5012

Mave-tarmkræft
Telefon 35 45 50 12

Klinik 5014

Hjernekræft
Tlf. 35 45 50 42
Underlivskræft
Telefon 35 45 50 14

Fase 1

Forsøgsbehandling
Telefon 35 45 50 13

Sengeafsnit 5043

Er fælles for hele Afdelingen for Kræftafdeling.
Telefon 35 45 50 43.
Telefontid: Hele døgnet

Udenfor åbningstid

Hvis du får akut sygdom, fx feber relateret til din sygdom eller behandling, som ikke kan vente til hverdage mellem kl. 8–15, skal du ringe til vores sengeafdeling på afsnit 5043. tlf. 35 45 50 43.

Det vil af den information, som du har fået udleveret i forbindelse med din behandlingsstart, fremgå tydeligt, hvornår du skal kontakte os akut.

Sengeafsnittet kan kontaktes efter kl.15.00 samt i weekender og helligdage.

Skriv til os

Hvis det ikke er akut og det ikke kan vente til dit næste fremmøde, bedes du skrive til os på www.minsundhedsplatform.dk eller i appen MinSP.

Forfattere: Oversygeplejerske Inge Holm Jensen og
kommunikationsrådgiver Charlotte Hald, Afdeling
for Kræftbehandling, Herlev og Gentofte Hospital
Udgivet © 2021 - revideret 2026

Bogen er velegnet til undervisning af studerende,
som beskæftiger sig med patienter i medicinsk
kræftbehandling.

Copenhagen
Comprehensive
Cancer Center